

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1923 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av skydd för partibeteckning vid allmänna val.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 52, hemställer herr *Olsson* i Gävle, att riksdagen måtte besluta hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till bestämmelser om skydd för partibeteckning vid allmänna val.

Med avseende å den till stöd för detta yrkande förebragta motive-
ringen får utskottet hänvisa till motionen.

Då riksdagen i en 1918 till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse hemställdes om utredning angående åtgärder till undvikande av de olägenheter, som enligt vunnen erfarenhet vidlåde gällande regler för proportionellt valsätt, avsågs därmed bl. a., att utredning skulle äga rum angående åtgärder till skydd för partibeteckningar. Såsom av skrivelsens motivering framgår, önskade riksdagen härvid närmast stängandet av möjligheten för en grupp valmän att för sina valsedlar använda en annan grupps partibeteckning mot denna grupps vilja och medgivande. Med anledning av riksdagens skrivelse blev spørsmålet föremål för utredning av de s. k. proportionsvalsakunniga. Utredningen gav i förevarande hänseende till resultat, att de olägenheter, varpå riksdagen syftat, icke kunde på ett tillfredsställande sätt avhjälpas utan införande av officiella valförberedelser. Förslag härutinnan blev också av de sakkunniga framlagt. Då Kungl. Maj:t vid 1921 års riksdag på grundval av de sakkunnigas betänkande föreslog vissa ändringar i reglerna angående det proportionella valsättet, upptogs dock icke deras förslag, i vad detsamma angick de officiella valförberedelserna. Att så icke skedde motiverades av dåvarande chefen för justitiedepartementet vid propositionens före-

*Utskottets
yttrande.*

dragning förnämligast med hänvisning till de svårigheter vid tillämpningen, som införandet av officiella valförberedelser utan tvivel skulle komma att medföra.

Vad nu av motionären föreslås, är icke genomförandet av sådana åtgärder, som enligt de sakkunnigas uppfattning skulle utgöra den enda tillfredsställande lösningen av det av honom berörda problemet. Han antager nämligen, att, utan vidtagande av mera genomgripande förändringar, »några enkla bestämmelser av reglerande art» skulle kunna inom den nuvarande ordningens ram införas till vinnande av ökat skydd för partibeteckningar.

Då emellertid motionären icke haft något att anföra mot de invändningar, som från de sakkunnigas sida riktats mot dylika partiella reformer, saknar utskottet anledning antaga, att en sådan utredning, varom han hemställt, skulle leda till annat resultat än det, som vunnits vid den med anledning av riksdagens tidigare skrivelse i ämnet verkställda utredningen, eller anvisa några nya vägar för frågans lösning.

Utskottet har därvid ej förbisett, att det spörsmål, som närmast avses av motionären, i viss mån är nytt. Såsom av motiveringen framgår, önskar han nämligen i första hand åtgärder till skydd för sådana partibeteckningar, som till följd av överenskommelser om s. k. samlingslistor *icke* kommit till användning. Härom yttrar motionären:

»1922 års riksdag beslöt, som bekant, i samband med förändringarna i kommunalförordningarna, införandet av bestämmelser, som skulle möjliggöra för olika partier att gå till val med s. k. samlingslistor. I socknar, där man vid föregående val prövat sin styrka, har man också i år rätt så allmänt sökt undvika valstriden genom att träffa överenskommelse om gemensamhetslistor. I Gävleborgs län har exempelvis vid årets kommunalfullmäktigeval samlingslistor använts i omkring en fjärdedel av socknarna.

Men samtidigt som det visat sig, att i allmänhet inga svårigheter mött, när det gällt träffa överenskommelse eller att uppgöra valsedeln, har emellertid på sina håll inträffat händelser, som för framtiden torde göra det svårt att få till stånd överenskommelser om gemensamhetslistor. Respektive partier, som träffat överenskommelsen, torde lojalt ha hållit densamma, men personer, som stått utom partierna, ha sökt utnyttja den säkerhet, som behärskat valmännen, då dessa vetat, att utgången genom överenskommelsen varit given.

Nu hyser jag icke ett ögonblick den uppfattningen, att man medelst lagbestämmelser skulle söka förhindra någon att utöva sin rätt som medborgare, eller rösta på vem han önskar. Men man bör ha rätt att

kräva, att man uppträder under öppet visir. Men nu har det i regel gått så till, att när de samverkande partierna samlat sig under beteckningen »Samlingslistan» eller »Gemensamhetslistan», så ha personer, som stått utanför samverkan, uppträtt under någon av de partibeteckningar, som respektive partier annars själva använda vid andra val. Man vill på detta sätt göra gällande, att den partiorganisationen icke tillhör de samverkande.»

Det är möjligt, att vissa av de svårigheter, som förut yppat sig, då fråga varit om reformer inom den gällande ordningens ram — utskottet vill härutinnan endast hänvisa till proportionsvalsakkunniges förut omförmälda betänkande — skulle bortfalla, därest man inskränkte sig till en reform med detta begränsade syfte. Men å andra sidan synes det utskottet uppenbart, dels att vissa av dessa svårigheter även i sådant fall skulle kvarstå, dels och framför allt, att det är fullkomligt utsiktslöst att söka bereda effektivt skydd mot användning av sådana partibeteckningar, som äro ägnade att ingiva valmännen en felaktig föreställning om arten av de listor, som under dylika beteckningar framläggas.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att herr Olssons motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 maj 1923.

På konstitutionsutskottets vägnar:

ARTHUR ENGBERG.

Närvarande: Herrar *Engberg, Strömberg, G. W. Hansson, Lyberg**, *Stendahl**, *Almkvist**, *Larsén, N. J. M. Svensson, P. J. Gustafsson**, *Nils Anton Nilsson, P. E. A. Jonsson, Sävström, Magnusson* i Tumbult, *Jansson* i Edsbäcken, *Vennerström**, *Nilsson* i Antnäs, *Bäckström* och *Karlsson* i Vadstena.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.